

Tips fra Logopeden

Av Logoped Elvira Ashby fra
Hatten Forlag/Hatten Education.

Kommunikasjon - AKK

Hjelp barnet å komme i gang....

2-åringen min sier "mamma", men snakker ikke mer enn det. Hvordan kan jeg hjelpe henne å komme i gang?

Rådene under er allmenne råd, så ta gjerne kontakt med en logoped for å få mer spesifikke råd tilpasset barnet ditt. Bruk gjerne tegn til tale. Det kjennes muligens litt underlig å gjøre, men å bruke tegn på nøkkelord når man snakker (tegn fra de døves tegnspråk) har vist seg å stimulere språkferdighetene og med tegnene kommer gjerne talen. Det finnes mange grunner til å bruke tegn, les mer om dette i punkt 2. Kommunikasjon – AKK. Det viktigste er at barnet ditt får en måte å uttrykke seg på frem til talen kommer i gang.

Ett annet tips er å lese pekebøker og barnebøker hver dag, for eksempel Babblarna hvor navnene er valgt ut med hensikt fordi lydene er lette å lære seg. Velg bøker ut fra barnets interesse.

Å følge barnets interesse selv i hverdagen og når dere leker sammen, er og et bra tips – se hva barnet har blikket og interessen for og benevn det med ord og tegn/gester. Snakk langsomt og tydelig og bruk enkle ord og setninger. Da blir det lettere for barnet å forstå, og du blir en bedre modell for barnet å etterligne.

Ta mange pauser når du snakker. Lytt på barnet og vær oppmerksom på alle måter barnet kan svare, selv med gester og mimikk. Ikke vær redd for å overtolke litt. Om du tenker at den håndgesten ser ut som "kom hit", reager som om det skulle bety det! Om de lydene "mpa" kan bety lampe, så si "ja, lampe. Ser du lampen?" Selv om barnet ikke sier det du tror, lærer barnet at hvis jeg gir/gjør slik, så skjer dette. (Les barnets reaksjoner, slik at ikke barnet blir irritert fordi du misforstår... i så fall ber du om unnskyldning og forsøker igjen.)

Du skal aldri tvinge et barn til å snakke eller kommunikasjon, legg heller til rette situasjoner der det blir forlokkende for barnet å snakke. Legg for eksempel bilene og lekebamsen utenfor rekkevidde og spør med ord og tegn "Skal vi leke med bamsen eller bilene?"

Til slutt: språket utvikles i samspill med andre. For noen går det raskt mens andre trenger mer tid. Pass på at du setter av litt tid hver dag til språkstimulering, gjør morsomme ting sammen, lek, snakk og les bøker!

Hvordan kommer jeg i gang med tegn?

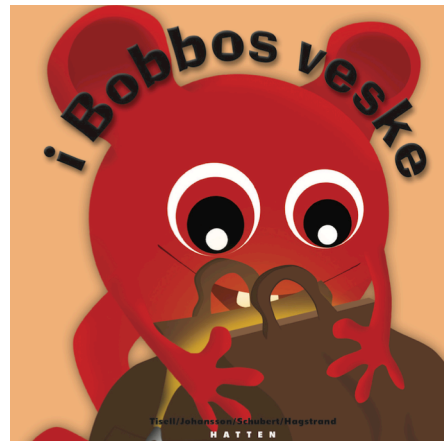
Hvordan kommer jeg i gang med tegn med barnet mitt?

Tegn som er hentet ut fra døves tegnspråket brukes samtidig med tale. Man viser tegn hele tiden for nøkkelordene samtidig som man snakker. Dette har stor effekt på barnets språkutvikling.

Dels er man en modell for barnet i hvordan de kan uttrykke seg før de lærer seg de talte ordene. Tegnene er nesten alltid lettere for barn å lære seg enn talte ord ettersom håndbevegelsene krever mindre presisjon enn munnbevegelsene ved tale. Den voksnes tempo blir også langsommere når man bruker tegn, som gir barna lenger tid til å prosessere det som blir sagt. De får informasjon både via syn og hørsel, og tegnet tydeliggjør også hva som er viktig i setningen som blir sagt.

Det finnes flere barnebøker med tegn, for eksempel Babblarna bøkene. Dersom du søker på internett finner du flere tips til tegnordbøker og apper med tegn til tale. Man kan også lage egne "bøker" og ordbanker med tegn. Det kan være lurt å skrive opp ord du bruker ofte, og ikke kan tegnet for på et ark på kjøleskapet. Da kan du sette deg ned med pc'en eller telefonen og finne tegnene når du har tid.

Tegn skal ikke bare brukes når en leser bøker og historier, men også i hverdagen. Ikke vent med å bruke tegn til dere kan mange tegn, begynn med en gang! Om dere ikke kommer på tegnet dere hadde tenkt, så bruk en gest slik at dere blir vandt med å "snakke" med hendene også. Det er mye bedre å bruke tegn, og bruke tegn feil iblant, enn å ikke bruke tegn i det hele tatt!

Trene tegn i hverdagen

Man kan dra paralleller til hvordan barn lærer seg talende ord, og det er gjennom å høre dem brukt i hverdagen! I lek, og tøys, og rutiner, og når man leser bøker.... Følg med på det barnet synes er morsomt og lag tegn for alle viktige ord som dukker opp, og vipps så skal du se at dere lærer en hel masse tegn. En app på telefonene er ikke så dumt å ha

med seg i baklommen for det spiller ingen rolle hvor dyktig man er på tegn, man kan alltid lære flere. Husk at det er tillat å finne på en gest med hånden dersom man ikke husker tegnet.

Språk- og tegntrening kan man implementere i alle aktiviteter i løpet av dagen. Man kan selvfølgelig også planlegge tema, at denne uken trener vi på og snakker om dyr eller kjøretøy osv. Men det er i den vanlige hverdagen og leken dert skjer. Så legg til den vanen å sette tegn til alt dere gjør. Lytt og ta inn alt barnet ditt gjør og tolk det som om det betyr noe uansett om det ser ut som et ekte tegn eller ikke. For da får dere til masse kommunikasjon, og fra det vokser språket frem. Se eksempelet under:

Den voksne: -Skal vi leke med dukken? Barnet tar bort dukken fra den voksne fang.

Den voksne: -Nei, ikke dukken, sier du. Hva skal vi leke med da? Barnet ser mot skapet.

Den voksne: -Skal vi se i skapet? Ja, skapet. Går sammen til skapet og åpner.

Den voksne: -Vi åpner skapet. Hva skal vi leke med? Barnet ser på hyllen hvor det ligger tog og biler. Den voksne har med hensikt lagt tog og biler rett ved siden av hverandre slik at det er vanskelig for barnet å bare peke.

Den voksne: - Skal vi leke med tog eller biler? Barnet: - Mmm. (Og vifter med hendene på en måte som kan være tegnet for bil.)

Den voksne: - Brmm – biler, sier du det? Den voksne tar ned bilene og sjekker om barnet virker fornøyd med det. (og uten at vi egentlig har begynt leken, har vi allerede trent på tegnet for dukke, ikke, hva, skap, åpne, tog og biler.)

Senere kan en også lese bøker og gjøre tegn til bøkene. Les gjerne en bok til dagen (minst!)

Syng med tegn

En morsom måte å lære seg tegn på, er å synge!

Bevegelsessanger er vanlige i barnehage og det er fordi det er bra for barnets utvikling. Om man bruker riktige tegn til sangene, så forstår man det enda bedre!

Om man vil synge sanger med tegn, kan man søke på YouTube, her finner man flere eksempler.

Tidlig språkutvikling

Språkutvikling starter så fort vi er født, og kanskje litt før.... Man kan tydelig se at spebarn lytter når noen snakker med dem, og de begynner tidlig å svare med bevegelser og egne lyder. I de første to – tre årene skjer det ofte en enorm språkutvikling.

Her er det samlet en del tips og råd om hvordan man kan hjelpe barn å lære seg de første ordene og komme i gang med korte setninger.

Språkleker med Babblarna

Har du tips til språkleker med Babblarna?

Babblarna er mer enn bare morsomme figurer på youtube, de gjør språktreningen mer gøy! Her har vi samlet våre beste tips med språkutviklende aktiviteter med Babblarna. Om dere har tips til flere kjekke leker, så sendt oss gjerne en e – post: firmapost@infovestforlag.no så legger vi de gjerne til her.

Les bøkene selvfølgelig! Høytlesing er alltid språkstimulerende, men Babblarnas bøker kommer med en ekstra vri. "Dadda kommer på besøk" passer spesielt bra for de barna som trenger å være motorisk aktive (som å banke på døren) for å holde konsentrasjonen. "I Babblarnas hus" er perfekt for den som vil begynne med 2 ords sammensetninger og i bøkene "Hvor er Babbas ting" og "Bobbos veske" er det lett å jobbe med begreper og spørreord (hvor? Hvem?) og preposisjoner (under, oppå, bak.)

Babblarna er utviklet i samarbeid med professor Irene Johansson og navnet på figurene er valgt med omhu for å stimulere barns lydpersepsjon og er lette å lære seg. (Det er ingen tilfeldighet at barns første ord ofte er "mamma", "pappa" og "Babba".) På de bakerste sidene i boken finnes det også illustrasjoner for hvordan man gjør tegn for ordene ettersom tegn sammen med tale er en meget god måte å stimulere tidlig språkutvikling.

Lek med figurene! Med Babblarna plastfigurer kan man leke alt mulig! Man kan inspireres av bøkene eller finne på andre leker som barnet synes er morsomt. Bruk

figurene sammen med andre leketøy som dere allerede har, og la barnet være med å bestemme.

Om barna liker kjøretøy så kan Babblarna kjøre med buss eller bil. Med barn som ikke har kommet i gang med å snakke så mye, kan man gi to forslag om hva som kan skje videre i leken og se om barnet svarer med ord, gester eller tegn: - Skal Babba kjøre med buss eller bil? Når man har kommet fram til hva som skal skje, kan man sette ord på det: - Buss. Babba reiser med bussen. På denne måten modellerer man for barnet hvordan det kan svare neste gang og på denne måten kan man bygge videre på leken etter hvert som barnet mester. – Hvem skal være med på bussen? Dadda eller Diddi? Jo mer barnet får uttrykt hva det vil skal skje, desto mer kommunikasjon og språktrening blir det. Da spiller det ingen rolle om man leker med Babblarna i ett dukkehus, i skogen eller på badet.

Når barnet har kommet i gang med å snakke mer, kan man fortsette å være modell for hvordan de kan utvikle språket på lignende måte. Om barnet sier: - Babba sover. Så kan du som voksen si: - Ja, Babba sover i sengen. Skal han ha et grønt teppe eller et rødt teppe over seg? Med litt fantasi kan man få inn det meste i leken, om barnet trenger å øve på preposisjoner kan man leke "Hvor er Babbas ting?" Gjem Babbas ting mens barnet og Babba lukker øynene, og fortell dem videre hvor de kan lete. - Se under skapet i gangen. Om det er adjektiv som er vanskelige, kan man ha BM (Babblarna Mesterskap) og se hvilken Babblar som kan hoppe lengst eller høyest. – Babba hoppet lengre enn Diddi. Eller lag deres egne Babblara ved å tegne eller bruke leire. Perfekt dersom man vil trene på begrep som kort, tynn, stor og liten. – Hvem kan tegne den største Babblaren?

Spill spill! Med Babblarnas memo/lotto kort kan man spille assosiasjonsmemory, det er vanskeligere enn vanlig memory ettersom man ikke parer i hop to identiske kort, men heller setter sammen for eksempel Diddi med Diddis hus. Om barnet er veldig ungt, kan dette være vanskelig, men da kan man finne på andre morsomme aktiviteter med kortene. Et populært spill er "Hvem bor hvor?" Bruk kortene til "Dadda kommer på besøk". Del husene mellom dere og legg kortet med babblarne med baksiden opp på bordet. Bytt på å trekke en av Babblarna og se hvor han skal bo. Eller lag en fiskestang av en pinne og litt tråd og la barnet fiske opp bilder som dere da benevner. Eller hvorfor ikke dra kortene opp av en pose? Det meste er moro når en Babblar er involvert!

